

Rapport

Datum: 24 juli 2007

Rapportnummer: 2007/156

Klacht

Verzoekster klaagt over de wijze waarop de gemeente Oirschot in het kader van de uitvoering van de Wet werk en bijstand is omgegaan met haar persoonsgegevens. Met name klaagt zij erover dat de gemeente:

- a. van haar heeft verlangd dat zij een blanco machtiging voor het opvragen van informatie bij derden ondertekende;
- b. alle gegevens betreffende persoonsgebonden budgetten bij haar heeft opgevraagd;
- c. ten onrechte informatie heeft opgevraagd bij het Bureau Jeugdzorg Noord-Brabant, Argonaut Advies te Eindhoven en de Geestelijke Gezondheidszorg Eindhoven en de Kempen (GGzE).

Beoordeling

I. Algemeen

1. Bij besluit van 30 maart 2005 van het Centraal Indicatie Orgaan (CIZ) te Eindhoven werd aan verzoekster een persoonsgebonden budget toegekend voor de functies huishoudelijke verzorging en ondersteunende begeleiding algemeen. Als grond voor het indiceren van de toegekende functies werd psychiatrische handicap aangegeven. Bij de motivering vermeldde het CIZ: "gezien uw beperkingen heeft u een indicatie voor hulp in de thuissituatie."
2. In april 2005 werd door de gemeente Oirschot, naar aanleiding van de invoering van de Wet werk en bijstand (Wwb), een onderzoek ingesteld naar de rechtmatigheid van de door verzoekster ontvangen bijstandsuitkering. Verzoeksters rechten en plichten werden in het kader van de Wwb herbeoordeeld.
3. In het kader van het heronderzoek werd verzoekster door de gemeente verzocht haar administratie inzake de aan haar toegekende persoonsgebonden budgetten en financiën bij de gemeente af te geven. Verzoekster gaf deze administratie af op 22 april 2005. Op 7 juli 2005 ontving zij de administratie van de gemeente retour.
4. Na afronding van het onderzoek werd op 26 oktober 2005 in een door de gemeente genomen besluit aan verzoekster meegedeeld welke rechten en plichten zoals genoemd in de Wwb voor haar golden en wat dit voor verzoekster betekende. In het besluit was onder meer bepaald:

"Uw inkomsten uit (...) Persoonsgebonden Budget (verzoekster, N.o.) als ook die van haar 2 kinderen worden o.g.v. artikel 31, lid 2 sub f WWB niet tot de middelen gerekend."

5. Terwijl het onderzoek liep diende verzoekster op 25 augustus 2005 bij de gemeente Oirschot een aanvraag in om bijzondere bijstand voor een bijdrage van de kosten van buitenschoolse opvang voor haar zoon op sociaal-medische gronden.

6. Verzoekster ondertekende op 15 september 2005, op verzoek van de gemeente, een machtiging met de volgende tekst:

"Ondergetekende ... verklaart hiermee

1. de afdeling sociale zaken van de gemeente Oirschot toestemming te verlenen om alle van belang zijnde gegevens op te vragen bij derden;

2. aan derden volledige toestemming te verlenen de door de afdeling Sociale Zaken van de gemeente Oirschot gevraagde informatie te verstrekken."

7. Naar aanleiding van de aanvraag om bijzondere bijstand diende de gemeente op 19 oktober 2005 per fax een verzoek in bij het Bureau Jeugdzorg Noord-Brabant (BJZ). In dit verzoek schreef de gemeente onder meer:

"(verzoekster, N.o.), dient bij ons een verzoek in tot het aanvragen van kinderopvang bij de reguliere naschoolse opvang op sociaal medische gronden voor (verzoeksters zoon, N.o.). Juist opvang op een regulier kinderdagverblijf zou voor (verzoeksters zoon, N.o.) een goede prikkel zijn ten behoeve van zijn ontwikkeling.

Uit het dossier van (verzoekster, N.o.) blijkt dat (verzoeksters zoon, N.o.) reeds geïndiceerd is voor diverse functies door Bureau Jeugdzorg in verband met zijn beperkingen. Daarnaast volgt (verzoeksters zoon, N.o.) onderwijs op een reguliere school (...).

Wij verzoeken u ons ter zake van advies te willen dienen. De vraag die daarbij voorligt luidt: is er een sociaal medische indicatie voor reguliere kinderopvang?"

8. Het BJZ antwoordde de gemeente telefonisch dat het hierover geen advies kon geven omdat dit niet tot zijn taak en bevoegdheid behoorde. Het BJZ verwees naar het op 8 april 2005 door het Bureau aan verzoekster afgegeven indicatiebesluit ingevolge het bepaalde in de Wet op de Jeugdzorg.

9. Op 26 oktober 2005 besliste de gemeente afwijzend op de aanvraag voor bijzondere bijstand. Verzoekster maakte op 31 oktober 2005 bezwaar tegen deze beslissing.

10. De commissie van bezwaar- en beroepschriften van de gemeente Oirschot bracht op 21 maart 2006 naar aanleiding van het bezwaarschrift advies uit. De commissie overwoog in haar advies dat de gemeente had nagelaten een sociaal-medisch onderzoek in te stellen naar de noodzaak van de reguliere kinderopvang van verzoeksters zoon. De commissie

oordeelde dat het bestreden besluit niet voldoende zorgvuldig was voorbereid en om die reden geen stand kon houden.

11. In vervolg op dit advies van de commissie werd door de gemeente op 1 mei 2006 bij Argonaut Advies te Eindhoven (een onafhankelijke en landelijke opererende adviesorganisatie voor sociaal-medische advisering in de brede zin van Arbeid tot Zorg) een sociaal-medisch advies gevraagd met betrekking tot de noodzaak van reguliere kinderopvang voor verzoeksters zoon. Op 9 mei 2006 (met een aanvulling op 15 mei 2006) werd door Argonaut advies uitgebracht aan de gemeente.

II. Ten aanzien van de wijze waarop de gemeente in het kader van de uitvoering van de Wet werk en bijstand is omgegaan met verzoeksters persoonsgegevens. In het bijzonder dat de gemeente:

a. van verzoekster heeft verlangd dat zij een blanco machtiging voor het opvragen van informatie bij derden ondertekende.

Bevindingen

1. De gemeente heeft in reactie op de bij de Nationale ombudsman ingediende klacht aangegeven dat zij tot de overtuiging was gekomen dat de machtiging in te algemene zin was geformuleerd.

Beoordeling

2. Een ieder heeft recht op eerbiediging van zijn persoonlijke levenssfeer, behoudens bij of krachtens de wet te stellen beperkingen. Het recht op privacy impliceert dat een bestuursorgaan zonder toestemming van de belanghebbende geen persoonlijke gegevens bij derden mag vragen.

3. Indien een gemeente bij een andere dan in de Wwb genoemde instantie informatie wil opvragen over een cliënt, is daar ingevolge het bepaalde in artikel 8 Wet bescherming persoonsgegevens (zie Achtergrond, onder 1) een schriftelijke verklaring van geen bezwaar van de cliënt voor nodig.

Aan een dergelijke verklaring wordt de eis gesteld dat deze vrijwillig moet worden gegeven, specifiek is en berust op toereikende informatie. De machtiging dient specifiek te zijn zowel ten aanzien van de gegevens die worden opgevraagd als ten aanzien van de instanties aan wie om informatie wordt verzocht. Per geval moet de gemeente beoordelen of extra informatie nodig is. Pas als dat zo is mag aan de cliënt een machtiging worden gevraagd. De machtiging moet helder zijn over de reikwijdte van het informatieverzoek.

4. Ten aanzien van de machtiging die door de gemeente Oirschot aan verzoekster ter ondertekening werd voorgelegd ontbrak helderheid over de reikwijdte van het informatieverzoek. Met het ontbreken van deze helderheid heeft de gemeente het recht op bescherming tegen het onnodig vergaren van persoonlijke gegevens onvoldoende in acht genomen. De gemeente heeft gehandeld in strijd met het vereiste van het recht op eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer van verzoekster.

De onderzochte gedraging is in zoverre niet behoorlijk.

b. alle gegevens betreffende persoonsgebonden budgetten bij verzoekster heeft opgevraagd.

Bevindingen

1. De gemeente heeft verzoekster tijdens het onderzoek naar het recht op bijstand gevraagd haar administratie betreffende de aan haar toegekende persoonsgebonden budgetten achter te laten. Verzoekster heeft dit verzoek ingewilligd. De gemeente stelt zich op het standpunt dat er niet meer gegevens zijn opgevraagd of ingezien dan noodzakelijk was voor het beoordelen van het recht op bijstand. Voor een zorgvuldige beoordeling van het recht op bijzondere bijstand diende onder meer de inkomens- en vermogenspositie van verzoekster te worden beoordeeld. De gemeente diende vast te stellen of niet reeds op een ander wijze in de kosten was voorzien. Het indicatiebesluit van de CIZ van 30 maart 2005 bood daarvoor volgens de gemeente te weinig houvast.

2. In haar besluit van 25 oktober 2005 heeft de gemeente aangegeven dat het aan verzoekster toegekende persoonsgebonden budget diende te worden aangemerkt als middel bedoeld in artikel 31, eerste lid onder f Wwb en dat derhalve bij de vaststelling van de hoogte van de aan verzoekster toegekende bijstand buiten beschouwing diende te worden gelaten.

3. Een persoonsgebonden budget is een vergoeding voor zorg op grond van de AWBZ. Iemand die zorg nodig heeft kan deze met een persoonsgebonden budget zelf inkopen. Het persoonsgebonden budget (Pgb) is geen inkomen. Dat is het uiteraard wel voor de verzorger die ermee betaald wordt. Er zijn verschillende situaties mogelijk wanneer degene die een bijstandsuitkering ontvangt daarnaast een Pgb krijgt. Indien het Pgb volledig besteed wordt aan door derden verleende zorg dan wordt het niet op de bijstandsuitkering in mindering gebracht. Indien een Pgb wordt ontvangen voor een kind en het kind wordt (gedeeltelijk) verzorgd door de ouder, dan is het (deel van het) Pgb dat niet besteed wordt aan de zorg door derden inkomen voor de ouder. Indien de ouder een bijstandsuitkering ontvangt zal dit inkomen van invloed zijn op de hoogte van de bijstand.

Beoordeling

4. Het recht op eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer brengt onder meer mee dat de overheid slechts inbreuk op die persoonlijke levenssfeer mag maken indien daar een wet aan ten grondslag ligt en de inbreuk noodzakelijk is in het kader van de uitvoering van die wet. De uitvoering van de Wwb brengt mee dat er veel privacygevoelige gegevens worden verwerkt. Een cliënt van de sociale dienst heeft ingevolge het bepaalde in artikel 17 lid 1 en 2 Wwb (zie Achtergrond, onder 2) de verplichting mee te werken en de gevraagde gegevens aan de sociale dienst te verstrekken.

5. Inzage in de administratie teneinde te kunnen vaststellen op welke wijze het aan verzoeksters kinderen toegekende persoonlijke budget werd besteed gaf inzicht in de inkomenspositie van verzoekster. Het is niet onjuist dat de gemeente teneinde dit inzicht te verkrijgen inzage heeft gewenst in de administratie van aan verzoekster toegekende persoonsgebonden budgetten.

6. In de administratie bevonden zich onder meer de financiële contracten betreffende de zorgverleners. Verzoekster stelt zich op het standpunt dat de gemeente geen inzage mocht hebben in de persoonsgegevens van de betrokken arbeidscontractanten omdat daarvoor door hen geen toestemming was verleend. Hierin kan verzoekster niet worden gevolgd. Indien verzoekster van mening was dat zich in de administratie informatie bevond over de zorgverleners die zij niet aan de gemeente kenbaar wilde maken, had zij deze gegevens uit de administratie dienen te verwijderen voordat zij de administratie aan de gemeente overhandigde. De gemeente heeft derhalve niet gehandeld in strijd met het recht op eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer.

De onderzochte gedraging is op dit punt behoorlijk.

c. ten onrechte informatie heeft opgevraagd bij het Bureau Jeugdzorg Noord-Brabant, Argonaut Advies te Eindhoven en de Geestelijke Gezondheidszorg Eindhoven en de Kempen (CCzE)

Bevindingen

1. Tijdens het onderzoek is gebleken dat de gemeente advies heeft gevraagd bij het Bureau Jeugdzorg Noord-Brabant en bij Argonaut Advies te Eindhoven. Niet is gebleken dat - zoals door verzoekster gesteld - door de gemeente informatie is opgevraagd bij GGzE. De gemeente heeft het aan het BJZ gevraagde advies niet ontvangen. Door Argonaut Advies te Eindhoven is advies gegeven. Verzoekster is van mening dat met het vragen van het advies aan BJZ, waarmee aldaar bekend is geworden dat zij een aanvraag voor bijzondere bijstand had ingediend, haar privacy is geschonden.

Beoordeling

2. Het recht op eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer brengt onder meer mee dat de overheid zich moet onthouden van het onnodig doorgeven van persoonlijke gegevens van burgers.

3. De gemeente heeft de vraag of verzoeksters zoon sociaal-medisch was geïndiceerd voor reguliere kinderopvang voorgelegd aan BJZ. Deze instantie kan die indicatie echter niet vaststellen. In zoverre heeft de gemeente aan BJZ onnodig bekend gemaakt dat verzoekster een aanvraag om bijzondere bijstand had gedaan. De gemeente had kunnen voorkomen dat een op verzoeksters zoon toegespitst advies aan BJZ werd voorgelegd door in eerste instantie in algemene bewoordingen bij BJZ te informeren of het gevraagde advies gelet op de inhoud daarvan door BJZ kon worden gegeven. Het is niet juist dat de gemeente dit heeft nagelaten. Daarmee is gehandeld in strijd met het recht op eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer.

De onderzochte gedraging is in zoverre niet behoorlijk.

4. Het vragen van een sociaal-medisch advies bij Argonaut Advies gebeurde in vervolg op het advies van de commissie voor de bezwaar- en beroepschriften inzake het door verzoeksters ingediende bezwaarschrift tegen de negatieve beslissing op haar verzoek om bijzondere bijstand. In dit advies was overwogen de bezwaren van verzoekster gegrond te verklaren nu was nagelaten een sociaal-medisch onderzoek in te stellen en het besluit daarmee niet voldoende was voorbereid. Gelet op dit advies en de daaruit voor de gemeente volgende noodzaak om een nieuw besluit voldoende zorgvuldig voor te bereiden, was er geen reden waarom de gemeente geen advies mocht vragen aan Argonaut Advies (een speciaal voor het geven van advies ingestelde instantie). Derhalve is niet gehandeld in strijd met het recht op eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer.

De onderzochte gedraging is in zoverre behoorlijk.

Conclusie

De klacht over de onderzochte gedraging van de gemeente Oirschot, is gegrond ten aanzien van:

- het vragen van advies bij het Bureau Jeugdzorg Noord-Brabant, wegens schending van het recht op eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer;
- het verlangen van verzoekster dat zij een blanco machtiging voor het opvragen van informatie bij derden ondertekende, wegens schending van het recht op eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer.

De klacht is niet gegrond ten aanzien van:

- het opvragen bij verzoekster in het kader van de uitvoering van de Wet werk en bijstand van alle gegevens betreffende de aan verzoeksters toegekende persoonsgebonden budgetten;
- het vragen van een sociaal-medisch advies bij Argonaut Advies Eindhoven.

Onderzoek

Op 14 juli 2006 ontving de Nationale ombudsman een verzoekschrift van mevrouw K. te Oirschot, ingediend door de heer G.L.M. Bots te Oirschot, met een klacht over een gedraging van de gemeente Oirschot.

Naar deze gedraging, die wordt aangemerkt als een gedraging van het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Oirschot, werd een onderzoek ingesteld.

In het kader van het onderzoek werd het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Oirschot verzocht op de klacht te reageren en een afschrift toe te sturen van de stukken die op de klacht betrekking hebben.

Vervolgens werd verzoekster in de gelegenheid gesteld op de verstrekte inlichtingen te reageren.

Het resultaat van het onderzoek werd als verslag van bevindingen gestuurd aan betrokkenen.

Het college van burgemeester en wethouders berichtte dat het verslag geen aanleiding gaf tot het maken van opmerkingen.

De reactie van verzoekster gaf geen aanleiding het verslag te wijzigen.

Informatieoverzicht

De bevindingen van het onderzoek zijn gebaseerd op de volgende informatie:

1. Het verzoekschrift van verzoekster van 13 juli 2006 en de op 1 augustus 2006 door verzoekster gegeven nadere informatie.
2. Standpunt van het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Oirschot in de brief van 17 oktober 2006.
3. De brief van verzoekster van 16 november 2006 waarmee zij reageert op het antwoord van het college van burgemeester en wethouders van 17 oktober 2006.
4. De brief van verzoekster van 13 maart 2007 met nadere informatie.

5. Nadere schriftelijke informatie van de gemeente Oirschot van 23 maart 2007.

Bevindingen

Zie onder Beoordeling.

Achtergrond

Wet bescherming persoonsgegevens (wet van 6 juli 2000, Stb. 302)

"Artikel 8

Persoonsgegevens mogen slechts worden verwerkt indien:

a. de betrokkene voor de verwerking zijn ondubbelzinnige toestemming heeft verleend".

Wet werk en bijstand (wet van 9 oktober 2003, Stb. 375)

Artikel 17, lid 1 en 2

1. De belanghebbende doet aan het college op verzoek of onverwijld uit eigen beweging mededeling van alle feiten en omstandigheden waarvan hem redelijkerwijs duidelijk moet zijn dat zij van invloed kunnen zijn op zijn arbeidsinschakeling of recht op bijstand.

2. De belanghebbende is verplicht aan het college desgevraagd de medewerking te verlenen die redelijkerwijs nodig is voor de uitvoering van deze wet.